

K ochraně spotřebitele i ve vztazích podřízených obchodnímu zákoníku

JIŘINA GOJOVÁ

Porušení práva na spravedlivý proces představuje taková interpretace ustanovení na ochranu spotřebitele, a to i ve vztazích podřízených režimu obchodnímu zákoníku, která vede k odmítnutí jejich aplikace na vztahy, v nichž vystupuje fyzická osoba, jež má podnikatelské oprávnění, avšak v těchto vztazích se jako podnikatel nechová.

Podle nálezu sp. zn. I. ÚS 1930/11 ze dne 10. 1. 2012

Na Ústavní soud se obrátila stěžovatelka, která na reklamní prezentaci obchodní společnosti D., konané v prostorách jednoho z olomouckých hotelů, uzavřela svou podstatou formulářovou kupní smlouvu, v níž vyjádřila vůli koupit diamantové šperky v hodnotě 110 000 Kč. Smlouva byla podřízena režimu obchodního zákoníku a spolu s ní stěžovatelka podepsala i tzv. Osvědčení o účasti na školení, zaměřené na problematiku investic do drahých kamenů, což byl úkon nezbytný k nabytí nabízených šperků a při zaplacení ceny do dvou dnů od podpisu smlouvy představoval nárok na slevu z ceny ve výši 30 000 Kč. Obsahem osvědčení byl závazek mlčenlivosti účastníka školení, které zároveň směřovalo k zapojení účastníka do obchodního systému společnosti na základě nabízené mandátní smlouvy. Na další firemní prezentaci stěžovatelka podepsala i mandátní smlouvu, poté však celou věc a její okolnosti uvážila, od smluv odstoupila a domáhala se vrácení kupní ceny.

Obecné soudy žalobu zamítly. Konstatovaly, že stěžovatelka byla v době uzavření smlouvy vedena v živnostenském rejstříku a že k nákupu přistoupila z pozice podnikatelky. Dovodily tak z kupní smlouvy ve spojení s obsahem Osvědčení o účasti na školení a převzatých závazků (sjednaná možnost dalších nákupů drahých kamenů, závazek zachovávat mlčenlivost a další povinnosti) s tím, že chování stěžovatelky nnesvědčilo o běžném spotřebitelském přístupu. Z tohoto důvodu také nemohla odstoupit od kupní smlouvy ve smyslu ustanovení § 57 odst. 3 občanského zákoníku, neboť aplikace tohoto ustanovení by přicházela v úvahu pouze v případě, že by kupní smlouvu uzavírala jako spotřebitel – nepodnikatel; odstoupení od kupní smlouvy ve smyslu obchodního zákoníku (§ 345 odst. 1) hodnotily jako neplatné, protože k podstatnému porušení smlouvy nedošlo.

V ústavní stížnosti stěžovatelka zdůraznila, že se v průběhu obou firemních prezentací ocitla v postavení spotřebitele, a vyloučila, že by při uzavírání kupní smlouvy vystupovala jako podnikatelka jen proto, že byla takto vedena v živnostenském rejstříku. Výklad obecných soudů označila za formalistický, pomíjející smysl právní úpravy k ochraně spotřebitele, a s tvrzením o porušení svých práv ústavně zaručených v čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod žádala, aby Ústavní soud rozsudky nalézacího a odvolacího soudu zrušil.

Při posouzení merita sporu, tj. zda stěžovatelka uzavírala kupní smlouvu v pozici podnikatele nebo v pozici spotřebitele, bylo evidentní, že se stěžovatelka dožadovala ústavně právního přezkumu interpretace a aplikace podústavního práva. Byť Ústavní soud není k přezkumu správnosti výkladu a použití tzv. jednoduchého práva povolán, může tak učinit tehdy, jestliže současně shledá porušení některých ústavních kautel. Ve své rozhodovací praxi dává opakovaně najevo, že základní práva a svobody působí jako regulační ideje, na něž obsahově navazují komplexy norem jednoduchého práva; současně tyto ideje determinují výklad právních norem. Porušení některé z těchto norem např. v důsledku svévole, kterou představuje nespektování kogentní normy, anebo v důsledku interpretace, jež je v extrémním rozporu s principy spravedlnosti (např. přepjatý formalismus), pak zakládá porušení základního práva a svobody.

Ve své dřívější rozhodovací praxi Ústavní soud formuloval závěry k postavení spotřebitele, a byť tak judikoval v případech právních vztahů vzniklých před transpozicí komunitární úpravy do českého právního řádu zákonem č. 367/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů a některé další zákony, jsou jeho závěry relevantní i *de lege lata*.

setkat s odbornými publikacemi, které se vzájemným vztahům práva a sportu věnují, přičemž stranou ne-zůstává ani judikatura našich nejvyšších soudů, které se již v některých svých rozhodnutích k právním otázkám souvisejícím se sportem také vyslovily. Popisované rozhodnutí Nejvyššího správního soudu

O tom, že sport v dnešní době představuje celospolečenský fenomén, již pochybujícím maláčko. Projevem významného celospolečenského postavení sportu pak zcela logicky musí být i vzájemně prolínání sportu a práva, které (troufám si tvrdit) je stále intenzivněji-ší. I v našem prostředí se tak čím dál častěji můžeme

Relevantní ustanovení:
§ 2 odst. 3 zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce.

Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 11. 2011, čj. 2 Afs 16/2011-78, www.nssoud.cz.

V případě profesionálních sportovců není protiprávní uzavírání jiných než pracovních smluv (mezi sportovci a jejich kluby). Z danového hlediska pak může sportovec působit též jako samostatně výdělečně činná.

MILAN PODHRÁZKY

Právní povaha činnosti profesionálního sportovce

JUDr. Milan Podhrázký,
PhD., soudce Okresního
soudu v Berouně

Vybavení pro poskytnutí sportovní ochra-ny je de facto posávkou při uzavírání smlouvy s profesionálním dodavatelem, a to s ohledem na charakteristiku (větší pro-fesionální znalost, prodávajícího, lepší znalost práva a dostupnost různých služeb a možnost jednoramenně stanovit smluvní podmínky cestou formulařových smluv). Pro takové vztahy je charakteristické, že pod-nětí ke smluvnímu jednání pochází zpravidla od dodá-vatele, přičemž spotřebitel není na smluvní ujednání připraven, při kontraktaci je využíván moment překva-pení a nezkoušenosti spotřebitele, v případě prodaje na obchodních prezentacích je u něj navíc vyvolán pocit vděčnosti za poskytnuté doprovodné služby spojené s prezentací, které se spotřebitel může snažit kompen-zovat snahou vyhovět nabídce dodavatele, spotřebitel často nemá na místě samotnou možnost porovnat jakost a cenu nabídky s jinými nabídkami apod. Společným znakem právní úpravy sportovních smluv je tedy snaha vyrovnat tuto faktickou nerovnost ve prospěch osoby – spotřebitele cestou práva. Základním prostřed-kem ochrany spotřebitele (vedle absolutní neplatnosti tzv. unfair terms) je tak právo od uzavřené smlouvy od-stoupit, přičemž vznik tohoto práva není následek ne-dostatku náležitosti právního úkonu, či porušení právní

Po přezkoumání napadených rozhodnutí a řízení jim předcházejících Ustavní soud dospěl k závěru, že ve stěžovatelských věcech byly naplněny předpoklady, jež odůvodňovaly aplikaci § 57 občanského zákoni-ku. Jestliže obecně soudy aplikaci tohoto ustanovení odmítly, buď s akcentem na pozdější uzavřenou man-dátní smlouvu, v níž byla stěžovatelka označena jako podnikatelka, či s odkazem na obsah kupní smlouvy (přípravený obchodní společností pořádatelci prezen-tací v podobě formulaře neumožňujícího kontraktá-ční jednání), přijaly závěry, jež se ocitly v extrémním rozporu s principy spravedlnosti. Z ustanovení právního hlediska představovala zásadně nesprávná interpreta-ce ustanovení zaměřených na ochranu sportovců reži- (§ 52 a násl. obč. zák. i ve vztazích podřízených reži-mu obchodního zákoníku – § 262 odst. 4 obč. zák.), resp. odmítnutí tato ustanovení aplikovat, porušení práva stěžovatelky na spravedlivý proces ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

Ustavní soud z tohoto důvodu ústavní stížnosti vyhověl a napadené rozsudky obecných soudů zrušil.